

ק ו י

א
 מראשית קריאת בו הצטייר א. ד. י. יאנוב כאירופאי שלם. זכורני מאמר שלו שקראתי לראשונה, היה מאמר אירופאי. וגם הנושא היה אירופאי. הכוונה למאמרו על לב טולסטוי (ב"מזרח ומערב" של ראובן בדיינין). לאחר שנים רבות, כשבא לידי "ספר הבדיחה והחדוד" (המהדורה הראשונה, הוצאת "אמנות"), ראיתיו בצחוקו והוא צחק יפה, בטעם. סבדיחתו ניכר שנחת הדגה, כשעה שסיפר אותה, הוא התעלה עליה. כי הניבו שלו היה אהר לנמרו. הוא לא סיפר את הבדיחה כדרך אביר תינו, שהיו לכל היותר בדרגה שוח עמה. הוא גם ידע את סוד המידה, אין יתר בלשונו. דומה, הוא נטל את הבדיחה, סך אותה בשמן וילכישתה רפסה. הקורא מאמרו המופלאים בקובץ "מש" אות" (אודיסה, תרע"ט), "על המלחמה" ו"מנדלי סו"ם", רואה, לפי הספרים שהוא מצטט, שהוא חרש את המחר שבה האירופאית, חי אותה. בחינת אם תאמר לי מה הם ספריו ואומר לך מי אהה. ואמנם, בביתו נמצאת ספרית

ב
 מצוינה, שאין בה ספרים ארעיים כפעט, אלא מהזורים שלמים. במקצעות דוח שונים — פסיכולוגיה, פסיכולוגיה של היצירה, חקר הלשון, חקר הדת, תולדות התרבות, פולקלור. ובשולי כמה וכמה מספריו הערות מאירות עינים בנוגע למונחים, ואף לעצם הענין. אשר להערותיו, כבר העירה הבקורת (כשהופיע "רשומות", ספר א'), שכמה זכטה מאמר רים לא היו באים במנין, אילולא ההערות שלו, שיש בהן יותר משיש במאמרים עצמם. ואשר למונחים — במאמריו ב"העולם", "משואות" ובספר הבדיחה יש הרבה חידושי לשון שלו. לא בלבד צירופי לשון, אלא גם מונחים חדשים ומחודשים מעיקרם. אמת, כעורך לא התאים לאידיאל של אחד העם. כפי שמספרים, היה נוהג לערוך כל כתב יד שנשלח אליו, ולא אחת אידע, שכתב מחדש מאמרים של אחרים, מכל מקום, הוא סיגנן הכל. ואף על פי שכל "העולם" היה כתוב בלשונו שלו לא כתב הוא בלשון "העולם". כמה שסיגנן את האחרים — עדיו נשארה לו לשון שלו. את המסורת של לשונו ב"העולם" שבעריכתו, ממשיכים קצת סופרים (מ, גליקסון, צבי וויסלבסקי ואחרים) עד היום.

ב
 היה סן המתמיהים, עתים אף מוזר. בעל דצון כביר ובעל טמפרמנט. לשונו, לשון הספר, היתה יבשה, נוגחת בנוגה קר, אבל דותו להטה. הטמפרמנט מער. יש ואני חושב, שהוא גור מיתה על עצמו. הוא פיתה את עצמו, שהוא צריך למות. לא פעם אמר לי: "מלמעלה כבר קראו לי. אלא נתנו לי ארכה לנמור איוז עבודה. עכשיו כבר הגיעה שעתו. שפ, במרום, מחכים לי". ברי לי, שהיה עושה אכספרימנט של היפנוט עצמו. היה יושב אוהל, ביתר דיוק: איש בית. מאוהב במשפחתו ואהובה. מפונק המשפחה. רק בבית הרגיש את עצמו בטוב. כתב מעט. כתב הרבה דבר אחד, מחק וחזר וכתב, לטש ולטש. מכל מ"ז חברים של "השלה" זכור לי רק מאמר אחד שלו, והוא מאמרו בכרך ב' על אד"ם הבהן, מאמר שקבע יחס חדש ונישח חדשה אל אד"ם ושירתו. גם ב"העולם" לא כתב בכל שבוע, אלא לסירוגין. אם כתב שבועות אחדים רצופים היה מפסיק אחר כך לשבוע שבועיים. אבל מכל מה שכתב ניכר שכתם האיש בביתו. את הכתיבה שלו, אפילו את מאמרו הפובליציסטיים, הולמת המלה הרוסית המציינת דברי

מחקר ומדע: עבודה אינו מתכוון לאמר מלאכה, אלא עבודת-מחקר, עבודת דת רוח. יש יסודיות, מסקנות ומסקנות. יש רחבות הדעת, אותה רחבות הדעת שהיא ילדת בית. איני משער לעצמי, שמערכת "העולם" או "רשומות" היתה באיזה משרד. דרויאנוב ערך בביתו, בחדרו. המערכת היתה על שולחנו ובמגרותיו.
 א
 אמנם גם ממלאכה פשוטה, מלאכה של לקטן ובעל אסופות, לא הניח ידו. בעתות הפנאי, בין יצירה לחברתה, כינס "כתבים לתולדות חבת ציון", כינסם מאהבה ומחמלה על כתבים בלים אלה, שמא ילכו לאיבוד וזכר לא יהיה לכותביהם, הראשונים לציון ולחיי בת ציון. גם מלאכתו מלאכת בית, נעשתה לא בחפזו, כי אם קמעה קמעה, בקובץ על יד, ולא עוד, אלא שני עשתה באהבה, במסירות, כאפיטרופוס היוורד לנכסים שהופקדו בידיו. והוא מצוה עליהם, דרויאנוב כאילו הרגיש שעתיד הוא ליתן את הדין בפני בעל הנכסים.
 והוא לא עשה שום מעשה רמיה. הוא עשה הכל כמו שחי כל ימיו — באמנה. י. ד. אנדמסקי